

Aloite Vuoksen vesistön lohikalakantojen elvyttämisen sisällyttämisestä kunnan tulevaan strategiaan

Kunnanhallitus 08.09.2025 § 208
219/00.04.02/2025

Valmistelija

Kunnanjohtaja Maarika Kasonen, Kermanrannantie 7, 79700 HEINÄVESI,
puh. 040-5505811, email: maarika.kasonen@heinavesi.fi

Itä-Suomi Unioni ry, joka toimii koko itäisen Suomen elinvoiman, yhteenkuuluvuuden ja kulttuurisen identiteetin ja ympäristön hyväksi, ehdottaa aloitteena, että yhdeksi tavoitteeksi alueen kuntien ja kaupunkien strategioissa asetetaan Vuoksen vesistön lohikalakantojen (Saimaan järvilohi ja järvitaimen) elvyttäminen palauttamalla niiden voimalaitosrakentamisen seurauksena tuhoutunut luontainen elinkierto ja kutumahdollisuudet. Näin voidaan välttää Heinäveden reitin kansallismaiseman ainutlaatuisen järvitaimenen ja äärimmäisen uhanlaisen Saimaan järvilohen sukupuuton uhka ja luoda samalla uusi, kaunis ja vetovoimainen luontomatkailukohde Valamon ja Lintulan luostarin vierelle ja varsin lähelle Kolinkin kansallismaisemia. Palokin koskien vapauttamisesta hyötyvät paitsi vaelluskalat ja ekosysteemi, myös koko Itä-Suomen järviluonto ja matkailuelinkeino.

Hallitusohjelmassa hankkeeseen on varattu 20 miljoonaa euroa, jonka lisäksi tarvitaan ja on mahdollista koota yksityistä, eurooppalaista ja myös paikallista sekä alueellista julkista rahoitusta, kuten onnistunut esimerkki Rautjärven Hiitolanjoelta osoittaa. Valtio neuvottelee parhaillaan voimalaitoksen omistavan kuntaomisteisen Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n kanssa laitoksen lunastamisesta ja on todennut, että järjestelyssä se turvaa yhtiön ja kuntaomistajien edut asianmukaisesti. Hankkeen vaikutukset koko Itä-Suomen imagoon sekä kuntien ja kaupunkien talouteen niin rakennusaikana kuin tulevaisuudessakin ovat positiiviset.

Kevään kuntavaaleissa valituilla PKS:n omistajakuntien ja koko alueen päättäjillä on tällä vaalikaudella mahdollisuus tehdä historiaa jopa vuosituhatkautta tästä eteenpäin. Käsillä on todellinen mahdollisuus sekä pelastaa Saimaan lohikalat sukupuutolta, että antaa melkoinen piristysruiske itäisen Suomen elinvoiman ja ainutlaatuisen järviluonnon hyväksi. Maan hallituksen ohjelmaankin sisältyvä Palokin koskien ennallistaminen Heinävedellä tarjoaa tähän konkreettisen keinon. Purkamalla vain yksi, miltei keskellä Vuoksen vesistöä sijaitseva pienen voimalaitoksen pato kaloille vapautuu ylä- ja alavesiin tuhansia kilometrejä vapaita vaellusreittejä ja lisäksi kunnostamalla nyt kuivat ja tekojärven alle jääneet komeat kosket lohikalaloille saadaan jopa 40 hehtaaria kutualueita.

Kunnissa ja kaupungeissa käynnistyy parhaillaan uuden strategian laadinta. Itä-Suomen Unioni ry esittää, että Vuoksen vesistön lohikalakantojen elvyttäminen sisällytetään kunnan tulevaan strategiaan, ja strategian toteuttamiseksi konkreettisenä toimenpiteenä mainitaan Palokin koskien vapauttaminen Itä-Suomen kuntien ja kaupunkien, valtion ja yksityisten yritysten yhteisenä hankkeena, johon haetaan myös EU-tason rahoitusta.

Heinäveden kunnan strategiassa on jo aikaisemmin kärkihankkeena ollut luonto- ja vesistömatkailun kehittäminen ja markkinoinnin kärkinä luostarit, Heinäveden vesireitti, kanavat ja kansallispuisto Kolovesi.

Aloitteen mukaisesti tulevassa kuntastategian päivityksessä valtuuston on linjattava vielä selkeämmin Heinäveden kunnan tahtotila liittyen Palokin koskien vapauttaminen konkreettisena yhteisenä toimenpiteenä. Kunnanhallitus- ja valtuuston on jo vuonna 2023 antanut kunnan näkemyksen, jonka mukaan hallitusohjelmakirjauksen mukaisissa Palokin koskien ennallistamista koskeissa ratkaisuissa haetaan yhteistyössä vaihtoehtoa, jossa korvaustason täytyy olla sellainen, että se on PKS:n ja sen omistajakuntien kannalta kohtuullinen ja hyväksyttävissä. Heinäveden kunta sähköyhtiön yhtenä omistajana, on päättänyt omalta osaltaan, että yhtiön tulisi edetä tulevaisuudessa hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti ja käydä neuvottelut valtion kanssa Palokin ennallistamisen etenemiseksi.

Palokin alue on Heinäveden osalta iso mahdollisuus kehittää luonto- ja vesistömatkailua. Kestävä ja laajaan virkistyskäyttöön perustuva matkailu sisältäisi monipuolisia liikuntaan, luontoon ja virkistytymiseen kohdistuvia aktiviteetteja ja mahdollisuuksia. Metsähallitus on nostonut vuonna 2024 selvityksessä Palokin yhtenä mahdollisena kehitettävän retkeilyalueena Suomessa. Ennallistettujen Palokin koskien 11 kuohuvan kosken reitti kansallismaisemassa on juuri sellainen uusi vetonaula, jota koko Suomen luontomatkailu ja erityisesti itärajan sulkemisen takia kovia kokenut Itä-Suomi tarvitsee.

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Heinäveden kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että kuntastrategian päivityksen yhteydessä linjataan jo aikaisemmin kärkihankkeena ollut luonto- ja vesistömatkailun kehittämistä niin, että Vuoksen vesistön lohikalakantojen elvyttäminen sisällytetään kunnan tulevaan strategiaan. Strategian toteuttamiseksi konkreettisena toimenpiteenä mainitaan Palokin koskien vapauttaminen Itä-Suomen kuntien ja kaupunkien, valtion ja yksityisten yritysten yhteisenä hankkeena, johon haetaan myös EU-tason rahoitusta.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.